DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 14 juli 1998 *

I mål C-385/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Amtsgericht Aachen (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga brottmålet mot

Hermann Josef Goerres,

angående tolkningen av artikel 14 i rådets direktiv 79/112/EEG av den 18 december 1978 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel (EGT L 33, 1979, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 130),

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Gulmann samt domarna J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (referent), J.-P. Puissochet och L. Sevón,

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

* Rättegångsspråk: tyska.

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Belgiens regering, genom administrative direktören Jan Devadder, ministeriet för utrikesärenden, utrikeshandel och biståndssamarbete, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom Catherine de Salins, sous-directeur, utrikesministeriets rättsavdelning, och Régine Loosli-Surrans, chargé de mission, samma avdelning, båda i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom Franz Cede, Botschafter, utrikesministeriet, i egenskap av ombud,

— Sveriges regering, genom Lotty Nordling, rättschef för EU-frågor vid utrikesdepartementet, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Claudia Schmidt vid rättstjänsten i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 10 december 1997 av: Hermann Josef Goerres, företrädd av advokaten Stefan Gehrold, Dinklage, Frankrikes regering, företrädd av Régine Loosli-Surrans, och kommissionen, företrädd av Claudia Schmidt,

och efter att den 19 februari 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Amtsgericht Aachen har genom beslut av den 6 november 1996, som inkom till domstolens kansli den 28 november samma år, begärt att domstolen enligt artikel 177 i EG-fördraget skall meddela ett förhandsavgörande avseende två frågor om tolkningen av artikel 14 i rådets direktiv 79/112/EEG av den 18 december 1978 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel (EGT L 33, 1979, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 130, nedan kallat direktivet).

2 Frågorna har uppkommit i ett brottmål mot Hermann Josef Goerres (nedan kallad Goerres), i vilket Oberkreisdirektor des Kreises Aachen (direktören för förvaltningsområdet Aachen, nedan kallad Oberkreisdirektor) för talan mot Goerres för att han i Tyskland har salufört olika livsmedelsprodukter som inte var märkta på tyska utan endast på franska, italienska eller engelska, vilket strider mot § 3 tredje stycket i Verordnung über die Kennzeichnung von Lebensmitteln (förordning om märkning av livsmedel, nedan kallad LMKV).

Den tyska lagstiftningen

3 Enligt ordalydelsen i § 3 tredje stycket första meningen i LMKV skall vissa uppgifter, såsom varubeteckning, tillverkarens namn eller firma samt adress, ingrediensförteckning eller sista förbrukningsdag, "vara avfattade på tyska, och väl synligt anges på förpackningen eller dess etikett, så att de är lätta att förstå, klart läsliga samt inte går att avlägsna". Enligt andra meningen i samma bestämmelse kan

sådana uppgifter "även vara avfattade på ett annat lättbegripligt språk, om detta inte minskar informationen till konsumenterna".

4 Den andra meningen i denna bestämmelse infördes år 1992 för att möjliggöra märkning "på tyska eller att annat lättbegripligt språk" (se i detta sammanhang motiven till den tyska regeringens förslag till ändring av LMKV i Bundesratsdrucksache nr 563/92 av den 14 augusti 1992, s. 11).

Faktiska omständigheter

5 Goerres driver livsmedelshandel i Eschweiler, nära Aachen. Den 13 januari 1995 saluförde han i sin butik varor som inte var märkta på tyska utan endast på franska, italienska eller engelska. Det rörde sig om följande varor: "Fanta orange, soda au jus d'orange" (märkt på franska), "Corn Flakes" (märkt på italienska och franska), "I Pelati di San Marzano — il Vero Gusto del Pomodoro" (märkt på italienska) och "Pasta sauce with olives and capers" (märkt på engelska).

6 Den 6 juli 1995 ådömde Oberkreisdirektor Goerres administrativa böter uppgående till 2 000 DM för överträdelse av § 3 tredje stycket i LMKV.

7 Goerres väckte talan mot detta beslut vid Amtsgericht Aachen. Med stöd av ett sakkunnigutlåtande av den 14 juli 1994, författat av professor Meinhard Hilf vid Hamburgs universitet, gjorde han gällande att enligt artikel 14 i direktivet kan man

inte kräva att ett visst språk måste användas, varför det avgörande kriteriet istället måste vara att märkningen är förståelig, och att i fall då varorna är väl kända bland allmänheten påverkas inte konsumentens rätt till information av att märkningen är avfattad på ett främmande språk. Han anförde vidare att han i sin butik, i de berörda varornas närhet, hade ordnat kompletterande märkning i form av skrifter, skyltar och annan märkning ("Zusatzschilder") där de obligatoriska uppgifterna var avfattade på tyska.

Direktivets bestämmelser

8 I artikel 14 första stycket i direktivet föreskrivs att i fråga om reglerna för hur uppgifterna i artikel 3 och artikel 4.2 skall anges, skall medlemsstaterna inte fastställa krav som är mer detaljerade än de som framgår av artikel 3—11.

9 Artikel 14 andra stycket i direktivet har följande lydelse: "Medlemsstaterna skall dock se till att försäljningen av livsmedel inom deras egna territorier förbjuds, om uppgifterna i artikel 3 och 4.2 inte är angivna på ett språk som köpare har lätt att förstå, såvida inte andra åtgärder har vidtagits för att säkerställa att köparen är informerad. Denna bestämmelse skall inte hindra att sådana uppgifter anges på flera språk."

10 I artikel 3 i direktivet anges de obligatoriska uppgifterna vid märkning av livsmedel. Som huvudregel skall följande uppgifter finnas med: det namn under vilket varan säljs, ingrediensförteckning, nettokvantitet, datum för minsta hållbarhetstid, speciella förvarings- eller användningsanvisningar, förpackarens eller tillverkarens namn eller firma samt adress, uppgift om den plats där livsmedlet är producerat eller varifrån det kommer samt bruksanvisning, om det utan en sådan skulle vara omöjligt att använda livsmedlet på rätt sätt. I artikel 4—14 föreskrivs särskilda

regler samt definitioner och undantag vad avser de obligatoriska uppgifterna enligt artikel 3.

11 Enligt artikel 4.2 i direktivet kan det genom gemenskapslagstiftning uppställas krav på kompletterande uppgifter vad avser vissa livsmedel.

12 Den 27 januari 1997 antog Europaparlamentet och rådet direktiv 97/4/EG om ändring av direktiv 79/112 (EGT L 43, s. 21). Genom artikel 1 i nämnda direktiv upphävdes artikel 14 andra stycket i direktivet. Denna bestämmelse ersattes med en ny artikel 13a, som bland annat innehåller krav på att livsmedel skall märkas på ett språk som med lätthet förstås av konsumenten. I nämnda bestämmelse ges medlemsstaterna även möjlighet att i enlighet med fördragets regler föreskriva att de uppgifter i märkningen som krävs i direktivet skall ges på ett eller flera av gemenskapens officiella språk.

13 Amtsgericht Aachen var tveksam till hur artikel 14 i direktivet skulle tolkas, varför den vilandeförklarade målet och ställde följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Handlar en köpman i överensstämmelse med artikel 14 i rådets direktiv 79/112/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel om han i Förbundsrepubliken Tyskland saluför livsmedel som är märkta på italienska, franska eller engelska?

2) Om svaret är nekande: Uppfyller köpmannen ändå kraven i artikel 14 i direktiv 79/112/EEG om han i sin butik vid varje vara sätter upp en tilläggsskylt ('Zusatzschild'), där de föreskrivna uppgifterna lämnas på tyska?"

14 Inledningsvis skall det anmärkas att domstolen inom ramen för ett förfarande som inletts enligt artikel 177 i fördraget inte har behörighet att tillämpa bestämmelser inom gemenskapsrätten på ett bestämt fall. Domstolen kan dock ge den nationella domstolen alla de uppgifter om hur gemenskapsrätten skall tolkas som kan vara användbara för den nationella domstolen när den skall bedöma verkningarna av de nationella bestämmelserna (se bland annat dom av den 24 september 1987 i mål 37/86, Coenen, REG 1987, s. 3589, punkt 8).

15 Mot bakgrund av handlingarna i det nationella målet skall den nationella domstolens första fråga förstås så, att den avser huruvida artikel 14 i direktivet utgör hinder för nationell lagstiftning som föreskriver att ett bestämt språk skall användas vid märkning av livsmedel, men vilken även tillåter att ett annat språk används om detta språk är lättförståeligt för köparna. Den andra frågan avser huruvida en köpmans åtgärd att i sin butik i närheten av den berörda varan ordna kompletterande märkning ("Zusatzschild") med nödvändiga uppgifter på ett lättförståeligt språk är tillräcklig för att ge konsumenterna nödvändig information.

Den första frågan

16 Det skall erinras om att domstolen i dom av den 18 juni 1991 i mål C-369/89, Piageme m. fl. (REG 1991, s. I-2971), har förklarat att artikel 30 i EEG-fördraget och artikel 14 i direktivet innebär hinder för att det i nationella regler föreskrivs att enbart ett visst bestämt språk skall användas för märkning av livsmedel, utan att det samtidigt lämnas utrymme för en alternativ användning av ett annat språk som köparna har lätt att förstå eller för andra åtgärder som är ägnade att säkerställa att köparna erhåller tillräcklig information.

17 Domstolen har dessutom i dom av den 12 oktober 1995 i mål C-85/94, Piageme m. fl. (REG 1995, s. I-2955, nedan kallad Piageme II), förklarat att artikel 14 i direktivet innebär hinder för en medlemsstat att, med hänsyn till kravet att köparna

skall ha lätt att förstå det språk som används, föreskriva användning av det dominerande språket i den region där produkten saluförs, även om man inte utesluter den samtidiga användningen av ett annat språk.

18 Till skillnad från de lagstiftningar som var i fråga i nämnda mål, handlar det i förevarande mål om en nationell lagstiftning som trots att den föreskriver att ett visst språk skall användas vid märkning av livsmedel även, som alternativ, tillåter att ett annat språk som köparna har lätt att förstå används. En sådan lagstiftning innebär inte ett strängare krav än kravet att ett lättförståeligt språk skall användas.

19 Av detta följer att artikel 14 i direktivet, i fråga om språkkraven, inte utgör hinder för en sådan lagstiftning.

20 Det skall i detta sammanhang erinras om att det ankommer på den nationella domstolen att mot bakgrund av samtliga omständigheter i varje enskilt fall bedöma om de uppgifter som tillhandahålls är lättförståeliga. Denna bedömning skall göras för var och en av de uppgifter som enligt direktivet skall framgå av märkningen och vid bedömningen skall det beaktas att direktivet anger en möjlighet att ange nödvändiga uppgifter inte bara med hjälp av språket utan även med andra medel, exempelvis teckningar, symboler eller figurmärken (se domen i målet Piageme II, punkt 27 och följande).

21 Mot denna bakgrund blir svaret på den första tolkningsfrågan att artikel 14 i direktivet inte utgör hinder för en nationell lagstiftning som, i fråga om språkkraven, föreskriver att ett bestämt språk skall användas vid märkning av livsmedel, men vilken även, som alternativ, tillåter att ett annat språk används om köparna har lätt att förstå det.

Den andra frågan

22 Den nationella domstolen vill genom sin andra tolkningsfråga i huvudsak få veta om en köpmans åtgärd att i sin butik i närheten av den berörda varan ordna kompletterande märkning ("Zusatzschild"), med nödvändiga uppgifter på ett lättförståeligt språk, är tillräcklig för att ge konsumenten nödvändig information.

23 I detta sammanhang räcker det att erinra om att domstolen i punkt 26 i domen i målet Piageme II har förklarat att skyddet för konsumenterna inte är säkerställt genom andra åtgärder än märkning, exempelvis genom information som tillhandahålls vid försäljningsstället eller genom omfattande informationskampanjer.

24 Domstolen kom till denna slutsats med beaktande av att syftet med artikel 14, vilket är att informera och skydda konsumenterna, inte kan uppnås om konsumenterna inte när som helst kan ta del av alla de i direktivet angivna obligatoriska uppgifterna, inte bara vid köpet utan även vid konsumtionstillfället. Domstolen erinrade dessutom om att den slutliga konsumenten inte nödvändigtvis är den som har köpt livsmedlen (se domen i målet Piageme II, punkt 23—25).

25 Svaret på den andra tolkningsfrågan blir således att alla de i direktivet angivna obligatoriska uppgifterna skall anges genom märkningen, avfattade på ett språk som konsumenterna i den berörda medlemsstaten eller regionen har lätt att förstå, eller på annat sätt, exempelvis genom teckningar, symboler eller figurmärken. En köpmans åtgärd att i sin butik i närheten av den berörda varan ordna kompletterande märkning ("Zusatzschild") är inte tillräcklig för att skydda konsumenten och ge denne nödvändig information.

Rättegångskostnader

26 De kostnader som har förorsakats den belgiska, den franska, den österrikiska och den svenska regeringen samt Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 6 november 1996 ställts av Amtsgericht Aachen — följande dom:

1) Artikel 14 i rådets direktiv 79/112/EEG av den 18 december 1978 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel utgör inte hinder för en nationell lagstiftning som, i fråga om språkkraven, föreskriver att ett bestämt språk skall användas vid märkning av livsmedel, men vilken även, som alternativ, tillåter att ett annat språk används om köparna har lätt att förstå det.

2) Alla obligatoriska uppgifter enligt direktiv 79/112 skall anges genom märkningen, avfattade på ett språk som konsumenterna i den berörda medlemsstaten eller regionen har lätt att förstå, eller på annat sätt, som exempelvis genom teckningar, symboler eller figurmärken. En köpmans åtgärd att i sin butik i närheten av den berörda varan ordna kompletterande märkning

("Zusatzschild") är inte tillräcklig för att skydda konsumenten och ge denne nödvändig information.

Gulmann Moitinho de Almeida Edward

Puissochet Sevón

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 juli 1998.

R. Grass

Justitiesekreterare

C. Gulmann

Ordförande på femte avdelningen